

Отже, використання прийомів гейміфікації та цифрових платформ у 10–11 класах – це дієвий інструмент, який допомагає учням опанувати мову на вищому рівні. Завдяки ігровій діяльності учні перестають сприймати мовні правила як нудну рутину, відтак вони стають для старшокласників реальним ресурсом для успішного спілкування.

### **Список використаної літератури**

1. Дубяга А. П. Гейміфікація як засіб підвищення мотивації до навчання у закладах загальної середньої освіти. *Наукові записки МДПУ. Серія: Педагогіка*. 2021. Вип. 1. С. 122–127.
2. Карабін О. Й. Гейміфікація в освітньому процесі як засіб розвитку молодших школярів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах: збірник наукових праць*. 2019. № 67, Т. 1. С. 44–47.
3. Нестерова О. Д. Сучасні цифрові технології в підготовці майбутніх учителів інформатики. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип. 47. Т. 2. С. 57–62.
4. Солошенко-Задніпровська Н. К. Гейміфікація у викладанні іноземної мови: застосування Quizlet, Kahoot, Wordwall. *Цифрова трансформація в освіті: виклики та перспективи : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.*, (м. Київ, 15–16 квіт. 2025 р.) / УДУ ім. М. Драгоманова ; упоряд.: І. А. Твердохліб, Є. В. Малюх. Київ, 2025. С. 85–88.

*Андріана Стахів,*

студентка

Тернопільський національний педагогічний  
університет імені Володимира Гнатюка;  
науковий керівник – доктор філологічних наук,  
професор Олеся Тележкіна

### **КРОСВОРД ЯК ОДИН ІЗ ПРИЙОМІВ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

Сучасна епоха, що характеризується надзвичайною інформативністю та швидким темпом змін, потребує активної, творчої особистості, здатної не лише засвоювати, а й критично осмислювати інформацію, постійно поповнюючи

власний інтелектуальний досвід. Вирішальна роль у формуванні такої особистості належить освіті. У цьому контексті однією з ключових проблем сучасної школи постає необхідність активізації пізнавальної діяльності учнів і водночас урізноманітнення освітнього процесу. Сьогодні школярі мають широкий доступ до різних джерел інформації, проте надлишок готових знань нерідко знижує їхню пізнавальну активність, послаблює інтерес до самостійного пошуку, творчої роботи та глибшого осмислення матеріалу. Саме тому важливо організувати навчання таким чином, щоб максимально наблизити його до природного процесу пізнання, використовуючи різноманітні інтерактивні методи та прийоми, які зроблять його цікавим і продуктивним для учнів.

Одним із дієвих способів підвищення пізнавальної активності учнів на уроках української мови є застосування кросвордів. Кросворд – це інтелектуальна головоломка, що передбачає заповнення перехресних горизонтальних і вертикальних рядів клітинок словами на основі поданих визначень або підказок. Використання кросвордів тренує пам'ять, розширює світогляд, сприяє розвитку пізнавального інтересу учнів, стимулює їх звертатися до різних джерел інформації. Такі завдання-головоломки позитивно впливають на розвиток пам'яті, кмітливості, формують наполегливість, уміння логічно мислити, аналізувати, зіставляти факти й орієнтуватися в інформаційному просторі, відбираючи необхідні знання [1, с. 64–65].

Усі кросворди, що застосовують у навчальному процесі, зокрема й на уроках української мови, умовно поділяють на три основні групи: поточні, тематичні й узагальнювальні. Поточні кросворди спрямовані на перевірку засвоєння матеріалу на певному етапі навчання, тематичні – на контроль як основних, так і додаткових знань з окремої теми, тоді як узагальнювальні використовують для комплексної перевірки знань учнів. Такий поділ зумовлює доцільність їх використання відповідно до мети та змісту конкретного уроку [3, с. 39].

З огляду на це, на уроках української мови можна використовувати кросворди на різних типах уроків: під час засвоєння нових знань, формування мовних умінь і навичок, їх практичного застосування, а також у процесі

узагальнення, систематизації, контролю, оцінювання та корекції навчальних досягнень учнів. Вони є універсальним дидактичним засобом, який можна впроваджувати на різних етапах уроку: під час вивчення й закріплення нового мовного матеріалу, перевірки домашніх завдань, а також як творче домашнє завдання, що передбачає самостійне складання кросвордів учнями [2, с. 64].

Поточні інтерактивні кросворди на уроках української мови найбільш ефективно використовувати під час опрацювання лексичного, морфемного та морфологічного матеріалу, оскільки ці розділи містять значну кількість мовних термінів, знання яких потребує регулярної перевірки. Вони мають невеликий обсяг порівняно з іншими видами: зазвичай містять від 3 до 5 термінів або понять. Тематичні інтерактивні кросворди використовують переважно на етапах повторення, узагальнення та систематизації знань. Вони сприяють кращому відтворенню матеріалу й можуть охоплювати як теоретичні, так і практичні завдання, займаючи від частини уроку до всього заняття. Узагальнювальні інтерактивні кросворди призначені для перевірки знань із кількох тем або цілих розділів, тому є найбільш об'ємними. Проте їх використовують рідше – переважно під час підсумкового контролю, коли їхня ефективність виправдовує витрати часу на розроблення та проведення [5, с. 78].

Після визначення виду кросворда та його функції на уроці, важливо правильно організувати процес його створення. У процесі розроблення кросвордів доцільно дотримуватися певної послідовності дій: спочатку визначити тему, далі розмістити слова у відповідних клітинках, після чого створити сітку кросворда, пронумерувати початкові клітинки слів і, насамкінець, укласти запитання або підказки до кожного з них [2, с. 67].

Після створення кросворда важливо правильно організувати його використання на уроці. Для цього необхідно дотримуватися певних педагогічних умов, які забезпечують активну участь школярів. По-перше, важливо попередньо переконатися в доступності завдань для учнів. По-друге, слід сформулювати мотиваційні чинники, які спонукатимуть їх до досягнення найкращого результату. По-третє, доцільно створити на уроці атмосферу природної гри. Крім

того, необхідно забезпечити позитивний емоційний фон у процесі роботи. Ефективність діяльності підвищується за умови введення елементів змагання між учнями. Водночас важливо організувати обговорення відповідей, їх уточнення, а в разі виникнення різних поглядів – сприяти проведенню дискусії [4, с. 76–77].

Отже, кросворд виступає ефективним засобом активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках української мови, поєднуючи навчальну мету з елементами гри. Він дозволяє закріплювати нові знання, перевіряти мовні уміння та формувати логічне мислення, увагу й пам'ять, одночасно створюючи позитивний емоційний фон і знижуючи навчальне перевантаження. Використання поточних, тематичних та узагальнювальних кросвордів на різних етапах уроку, від вивчення нового матеріалу до підсумкового контролю, стимулює самостійну пошукову діяльність, розвиток творчих здібностей учнів і формування стійкого інтересу до вивчення української мови.

### **Список використаної літератури**

1. Марущак О. В., Савлук В. М., Тихолаз Д. В. Ігрові елементи на уроках трудового навчання як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів закладів загальної середньої освіти. *Сучасні технології підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2021. Вип. 3. С. 62–66.
2. Решетняк О. О., Щербатюк В. С. Дидактичні ігри та сторителінг як складники інструментарію майбутнього вчителя-словесника: навч.-метод. посіб. Слов'янськ, 2019. 141 с.
3. Співаковський О. В., Петухова Л. Є., Коткова В. В. Інформаційно-комунікаційні технології в початковій школі: навч.-метод. посіб. Херсон: ХДУ, 2011. 267 с.

4. Токарчук Я. О., Мотишена І. С. Використання кросвордів на уроках технологій як засіб розвитку пізнавальних інтересів учнів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. Вінниця, 2015. Вип. 42. С. 75–80.
5. Хижняк І. А. Методичні аспекти розроблення й застосування електронних посібників із мови для початкової школи. *Інформаційні технології в освіті*: зб. наук. пр. Слов'янськ, 2016. Вип. 3. С. 72–83.

*Дарина Черніцька,*  
студентка  
Тернопільський національний педагогічний  
університет імені Володимира Гнатюка;  
науковий керівник – доктор філософії в галузі філології,  
викладач Юлія Костюк

### **ЕМОЦІЙНО-ЕКСПРЕСИВНА ЛЕКСИКА В ІНТЕРНЕТ- КОМУНІКАЦІЇ (НА МАТЕРІАЛІ КОРПУСУ РАУКУ)**

Сучасна інтернет-комунікація формує новий тип мовного середовища, у якому емоційно-експресивна лексика відіграє ключову роль, адже саме вона компенсує відсутність невербальних засобів і дозволяє мовцеві передати емоційний стан, ставлення та інтонацію. Теоретичні засади дослідження цього явища спираються на розмежування понять емоційності та емотивності. Як зазначає Я. Гнезділова, емоційність є спонтанною реакцією, тоді як емотивність – «усвідомлена та цілеспрямована мовленнєва діяльність, що передбачає ретельний добір мовних ресурсів» [2, с. 17]. Н. Бойко акцентує, що експресивні слова становлять окрему групу лексики, оскільки вони «допомагають описати емоції та реакції, відрізняючись від нейтральної лексики своєю виразністю» [1, с. 7–8]. В. Чабаненко вважає, що експресія – це не лише емоційність, а «підсилення та акцентування, що збільшує емоційний вплив вислову» [4, с. 6–7]. Таким чином, емоційно-експресивна лексика є багаторівневим явищем, яке охоплює оцінність, інтенсивність, образність і стилістичне забарвлення.